

ACC. N:R M. 16281: 1-7.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Kils E. Leström, Malmö*
Härad: *Torna* Berättare: " " "
Socken: *Överlö* Berättarens yrke: *f. d. poliskonstapel*
Uppteckningsår: *1965* Född år *1882* i *Överlö*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

*Bildning s. 1-7.
(sid. 7 planskis ö. teckn.)*

LUF 127

Skriv endast på denna sida.

BIODLING.

Efter att ha genomläst denna frågelista, är det med beklagande jag kommit till insikt om, att jag saknar tillräcklig kännedom om en hel del av vad som efterfrågas i detta ärende för att kunna lämna en detaljerad beskrivning av desamma. Vad jag här kommer att skildra till besvarandet av denna frågelista berör hithörande förhållanden inom Everlövs församling i slutet av 18-hundratalet intill cekelskiftet, då jag som adertonårig lämnade orten och har sedan dess ej haft någon närmare kontakt med landsbygden.

Någon biodling i egentlig mening som kunde hänföras till yrkesodling i sådan skala, att det utgjorde huvudinkomst för ägaren förekom ej alls där på orten på den tiden. Huruvida någon förändring därvidlag inträffat senare, känner jag ej till.

På så gott som alla gårdar, såväl större som mindre hade man ett antal bikupor varierande till antalet mellan ett till fem stycken stycken för producering av honung till det egna hushållet. Några som hade bin gemensamt, fanns ej, vad jag vet om. Efter det bina blivit installerade i kupan, skötte de sig själva, varför någon särskild biskötare ej var av behovet påkallat.

Att man använt sig av ihåliga urhålkade stockar som bibestad, har jag aldrig sett. Man använde sig uteslutande av bikupor fläta-

25/5-65

ACC. N:R M. 16281:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

de av halm med ett samhälle i varje uppställda på botten tillverkad av fur- eller granbräder. I kupans nedre kant var ett uttag anordnat som utgjorde flyghålet. Själva bikupan var övertäckt med ett yttre hölje av halm till skydd mot värme, regn och kyla. De färdiga kuporna voro uppställda på ett underlag av träslanor på cirka en halv meters höjd. Vem som tillverkade kuporna eller varifrån man skaffade dem, har jag ingen vetskap om. Något annat namn på dem än bikupor, har jag aldrig hört omtalas. De var cirkelrunda och till formen koniska med siderna avrundade utåt och uppåt. Det ställer sig svårt för mig att efter så lång tid kunna ange de exakta måtten på dem, men jag skulle vilja taga för givet att de hade en nedre diameter av cirka 75 cm. och höjden cirka 50 cm.

När man upphörde med att använda halmkuper eller huruvida man fortfarande begagnar sig av sådana i viss omfattning, kan jag ej yttra mig om. Jag har ju vid senare tillfällen sett bikupor tillverkade av bräder med plats för flera bisamhällen i varje bihus, men hur dessa äro konstruerade, eller när de började komma i mera allmänt bruk eller vad som i övrigt sammanhänger härmed, saknar jag fullständigt kännedom om för att kunna beskriva desamma.

Bikuporna voro placerade om möjligt på solsidan framför och intill väggen av boningslängan /stuelängan/. Platsen var inhägnad

ACC. N:R M.16281:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

med ett staket eller stängsel av träslanor och benämndes i dagligt tal för bihaven. Några andra särskilda anordningar till bikupernas skydd mot skadedjur, vet jag ingenting om att det förekommit.

Som jag ovan nämnt skötte bina sig själva relativt sett. Det enda tillfälle man hade behov av att taga på sig slöja eller annat ansiktsskydd och handskar till skydd för bisticke var, då man skulle taga hand om en bisvärm och få den placerad i kupa. Någon rengöring av bikuperna, vet jag ej något om, att man företog, ej heller hörde jag då något omtalas, att man fodrade bina. De levde under vintern på den under sommarmånaderna insamlade honungen. Att ett bisamhälle förlorat visen och vad detta i så fall kallades eller vilka åtgärder som vidtogs under sådana omständigheter, känner jag ej till, enär jag ej hört omtalas, att detta skulle ha inträffat vid något tillfälle.

Jag har ej sett eller hört omtalas, att man behandlade bikuperna på något särskilt sätt, innan man tog in bina i dem, ej heller har jag någon vetskap om, att man hade några speciella bruk för att få bina att trivas, eller att man vidtog några åtgärder för den händelse bina skulle bli utsatta för sjukdom.

Jag vet ej om några andra fiender till bina än vispingar och getingar. Enda sättet att skydda bina för dessa, var att förstöra deras eventuella bon i trädgårdar och gödselhögar.

Något särskilt namn på bisamhällena, känner jag ej till. Bina kallades vise eller drottning, drönare och arbetsbin. Något namn på deras arbete med att samla honung, har jag ej hört, ej heller något uttalande om, vad man menade med, att bina arbetade bäst.

Binas förberedelser för svärmning märktes genom att de började samlas utanför flustret och surrade runt kring detta innan de gav sig iväg. Någon åtgärd för att få dem att sätta sig på en viss plats företogs ej, utan de fingo flyga tills de fann någon plats som passade dem att slå sig ner på. När man fann svärmen, vill jag minnas, att man lät dem vara ifred till bertåt mot kvällen, då man började närma sig svärmen och stänkte lite vatten över den för att få bina att sätta sig och bliva sittande i en stor klunga, som man sedan med händerna föste ner i bikupan och även till förhindrandet av, att svärmen gav sig iväg på nytt, vilket kunnat inträffa, enligt vad jag hört omtalas. Efter att på så sätt ha fått svärmen hop-samlas i den upp och nedvända bikupan bar man hem den och placerade densamma i ordningställd på sin plats i bigården. Bisvärmen ägdes i allmänhet av ägaren till det samhälle varifrån utgått. Det kunde hända ^{att den} i vissa fall flög så långt ifrån utgångspunkten, att ägaren ej kunde återfinna den. Upphittaren av en sådan bisvärm, där ingen visste varifrån den kommit, fick efter tillvaratagandet behålla svärmen som sin egendom. At man flyttat en svärm från en kupa till

en annan, har jag ej sett, att det förekommit.

Skattningen skedde i allmänhet på hösten. För att kunna tillvarataga honungen och vaxet måste man slakta bina, som man sade, man rökade ihjäl hela samhället innan beskattningen kunde utföras. Jag har aldrig haft tillfälle till att få närvara vid någon bislakt eller vid tillvaratagandet av innehållet i en bikupa, varför jag ej kan beskriva tillvägångssättet härvidlag. Ej heller känner jag till hur man efteråt behandlade honungen och vaxet. Jag hörde ju ibland omtalas, att man skulle sätta igång och slunga honung, men de närmare omständigheterna i samband härmed, känner jag ej till. Fördelen med bihus av trä, som senare tillkommet är ju den, att man kunde beskatta bina till en viss procent av den insamlade honungen utan att avliva bina och hjälpa till med att uppehålla livet i dem under vintern genom att fodra dem med socker.

Som sötningsmedel till kaffe brukade man ej använda honung. Man använde den antingen som ersättning för smör att breda på brödet eller också som pålägg på smörgåsen, Vid något enstaka tillfälle har jag också sett, att man brukat lägga honung i den s.k. smörhålan i grötfatet i stället för sirap, som var det mest brukliga, att doppa i, då man åt gröt. Man brukade på den tiden själv brygga svagdricka till husbehov och sötade ibland detta med lite honung. Huruvida man använde honung som medicin vid något till-

ACC. N:R M. 16281:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

fälle, vet jag ej, men det är ju möjligt t.ex vid bröstsjukdomar. Honungen förvarades i allmänhet i glasburkar som tillslöts med ett lock. Angående kvaliteten på honungen så kunde den väl vara något olika beroende på från vilka växter och blommor den insamlats, men därom kan jag ej uttala mig ej heller om hur stor avkastningen från varje kupa kunde vara.

Det är ju möjligt att det kunde finnas någon enstaka som avytttrade någon burk honung till vänner och bekanta, som ej själva hade bin, men i största allmänhet använde man den i det egna hushållet. Honungspriset, kan jag ej yttra mig om.

Hur stor mängd vax man kunde få ur ett samhälle, känner jag ej till, ej heller vartill man använde detta med undantag för att skraddare och skomakare och även folk i allmänhet brukade använda vax till att vaxa tråden med vid utförandet av sömnadsarbeten.

Vad som efterfrågas i fortsättningen av denna frågelista, har jag ej den ringaste aning om, varför jag får helt avstå från att söka lämna upplysning därom.

Malmö i maj 1965.

Med utmärkt högaktning.

Trädgården (haver)

M. 16281:7.

FOLKLIVSARKIVET

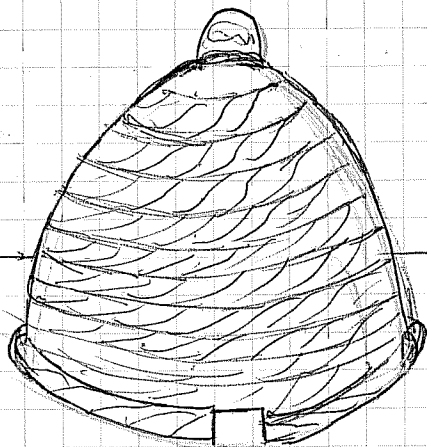
Institutionen för folklivsforskning vid Lunds universitet

Jag har även en gård i Ewello på 18-hundretalet.

Indredningen av bostadslängan var relativt säll lika på alla gårdar. Samma förhållande i fråga om möbleringar.

Eftersom som man förslog ombyggnaden tillämpade man ett annat system i fråga om inredning.

På här ungefär såg en hammikupa ut utan hölje.

och så här med övertöj.

- 1 Daglig stugan
2. Förmärstugan
- 3 En mindre rum kallat baghuset.
- 4 Förestuga, med uppgång till vinden (loft)
- 5 En liten rum utan fönster. Tidigare spis-kammare.
- 6 Håk
- 7 Jungfru-kammare, och lagrum för livsmedel, av olika art.
- 8 Spis-kammare.
- 9 Nöjeshus byggd bakugn.
- 10 Skostån.
- 11 Bihagen
- 12 Nöjeshuslängan.
- 13 Inhärrspö
- 14 En andra spö på vissa gårdar, kallad bakspö.
Gårdsbeunn.
med väntna.
- 15 (benämndes i förhållande väntskicket
t. ex. den stora spö (Boda spö)